

Δραπετσώνα: το σύγχρονο τοπίο μίας πρώην βιομηχανικής περιοχής

Το τοπίο στη λογοτεχνία

Δραπετσώνα, Στίχοι: **Τάσος Λειβαδίτης**, Μουσική: **Μίκης Θεοδωράκης**

Μ' αίμα χτισμένο, κάθε πέτρα και καημός
κάθε καρφί του πίκρα και λυγμός
Μα όταν γυρίζαμε το βράδυ απ' τη δουλειά
εγώ και εκείνη όνειρα, φιλιά.

Το 'δερνε αγέρας κι η βροχή
μα ήταν λιμάνι κι αγκαλιά και γλυκιά απαντοχή
Αχ, το σπιτάκι μας, κι αυτό είχε ψυχή.

Πάρ' το στεφάνι μας, πάρ' το γεράνι μας
στη Δραπετσώνα πια δεν έχουμε ζωή
Κράτα το χέρι μου και πάμε αστέρι μου
εμείς θα ζήσουμε κι ας είμαστε φτωχοί.

Ένα κρεβάτι και μια κούνια στη γωνιά
στην τρύπια στέγη του άστρα και πουλιά
Κάθε του πόρτα ιδρώτας κι αναστεναγμός
κάθε παράθυρό του κι ουρανός.

Μα όταν ερχόταν η βραδιά
μες στο στενό σοκάκι ξεφαντώναν τα παιδιά
Αχ, το σπιτάκι μας, κι αυτό είχε καρδιά.

Πάρ' το στεφάνι μας, πάρ' το γεράνι μας
στη Δραπετσώνα πια δεν έχουμε ζωή
Κράτα το χέρι μου και πάμε αστέρι μου
εμείς θα ζήσουμε κι ας είμαστε φτωχοί.

Μ. Καραγάτσης, Το "10", Εκδόσεις Εστία, Εικοστή έκδοση, Αθήνα 2008.

«...Σώπασαν κι άφησαν τη ματιά τους να περιπλανηθεί σ' ολόκληρη την έκταση του τοπίου. Μπροστά και χαμηλά ο στενός δίαυλος, ανάμεσα στις ευρυχωρίες του Προλιμένα και του Κεντρικού Λιμένα, μισοφραγμένος ζερβόδεξα από τ' αγκυροβολημένα βαπόρια στου Ξαβέριου και τη Ζώνη. Πιο πίσω, το μακρινάρι από τις δίπατες Αποθήκες, με τις συμμετρικές προεξοχές των γερανών. Αριστερότερα ο ψηλός σταχτόμαυρος κύβος του Σιλό. Πιο πίσω, η πλαγιά της Δραπετσώνας, σκεπασμένη από τα συνωστιζόμενα σπιτάκια του συνοικισμού, με την περήφανη προεξοχή μιας μεγάλης εκκλησίας στον αυχένα. Κι ακόμα πιο πίσω, ο μισοκλεισμένος από τη σμίξη του Αιγάλεω και της Πάρνηθας ορίζοντας, όπου άρχισαν να σχεδιάζονται τα πρώτα λευκά συννεφάκια του ερχόμενου μελτεμιού.

[...]

Ήρθαν βαπόρια στους ντόκους και ξεφόρτωσαν κάθε λογής εμπορεύματα. Άλλα φόρτωναν. Οι γερανοί του ΟΛΠ περιστρέφονταν μια δω μια εκεί σήκωναν το φορτίο απ' τ' αμπάρια, τ' απόθεταν στην προκουμαία, ή αντίθετα. Στις άλλες μεριές του λιμανιού, τα βαπόρια φορτοξεφόρτωναν με τις μπίτζες. Στου Ξαβέριου, κι απέναντι στου Βασιλειάδη, τα συνεργεία επισκευών δούλευαν φουλ, βροντοκοπώντας τις λαμαρίνες. Ήσαν και τα κοντινά μηχανουργεία, με τους έντονους θορύβους τους: σίδερο που χτυπιέται με σίδερο. Καμιόνια κυκλοφορούσαν στον παραλιακό δρόμο, βροντολογούσαν στις λακκούβες, άλλοτε φρενάριζαν στριγκά, άλλοτε μαρσάριζαν με πρώτη, πρόσθεταν τη φασαρία τους στον άλλο σαματά. Κι όλοι αυτοί οι θόρυβοι πλαισιώνονταν από τη βοή της ομιλίας των ανθρώπων: κάτι σαν βούισμα μελισσιού, που έβγαινε από χιλιάδες στόματα σκορπισμένα σ' όλη την πολιτεία. Οι άνθρωποι μιλάν όταν δουλεύουν· μιλάν όταν δεν δουλεύουν· μιλάν γιατί η δουλειά το απαιτεί ή και χωρίς να το απαιτεί. Μιλάν για να μιλάν...

[...]

Τώρα, το τραμ διάβηκε το στενό δρομάκι, πλάι στον Άγιο Νικόλαο, που οδηγεί απ' την πλατεία του Τελωνείου στις προκουμαίες του Ξαβέριου. Απότομη αλλαγή σκηνοθεσίας. Από την αριστερή μεριά φτωχομάγαζα φτωχοφωτισμένα, σπίτια παλιά και φτωχά, μισοσκοτάδο παντού, ερημιά. Από δεξιά, η καγκελόφραχτη προκουμαία με το συνωστισμό των κοιμισμένων βαποριών. Όλο αυτό το κομμάτι του λιμανιού, που τη μέρα έσφυζε από ζωή, τώρα έχει πέσει σε νάρκη. Σιωπηλά τα εργοστάσια, έρημοι οι ντόκοι, μερικοί τελωνοφύλακες έκαναν τη βάρδια τους, καθισμένοι έξω απ' τα φυλάκια.

Καναδυό ναύτες του Λιμεναρχείου βημάτιζαν σιγανά, μην ξέροντας πώς να σκοτώσουν την ώρα τους, βέβαιοι πώς τίποτα τ' ανώμαλο δεν ήταν πιθανόν να ταράξει την τάξη του λιμανιού. Πάνω στα δεμένα βαπόρια, όσοι φύλακες δεν είχαν ακόμα κοιμηθεί, κάθονταν πάνω στα ρέλια της πρύμης, κάπνιζαν και διασκέδαζαν την ανία τους κοιτώντας τη μισονεκρωμένη συνοικία. Ο ουρανός είχε σχεδόν καθαρίσει από σύννεφο, σκεπάζοντας τον Πειραιά με τη βαθυκύανη διαφάνεια της αστεροστόλιστης ύλης του. Πίσω απ' τα Λιπάσματα και πάνω απ' το Πέραμα, αχνοφέγγιζαν τα στερνά ερυθρωπά απονιφάδια του λυκόφωτου, που τα 'διωχνε γοργά η ερχόμενη νύχτα.»